

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Навчально-науковий інститут педагогіки та психології
Кафедра практичної психології
Товариство психологів України**

ТЕЗИ

доповідей

Міжнародної науково-практичної конференції

**ХАРКІВСЬКА ШКОЛА ПСИХОЛОГІЇ: СПАДЩИНА І СУЧАСНА
НАУКА"**

до 80-річного ювілею кафедри психології
в ХНПУ імені Г. С. Сковороди

19-20 жовтня 2012 року

**ХНПУ
Харків 2012**

ББК 88.3
Т29
УДК 159.9 (075)

Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції "ХАРКІВСЬКА ШКОЛА ПСИХОЛОГІЇ: СПАДЩИНА І СУЧАСНА НАУКА" (19-20 жовтня 2012 року). - Харків: ХНПУ, 2012. - 304 с.

Міжнародна науково-практична конференція присвячена 80-річчю ювілею кафедри психології в ХНПУ імені Г. С. Сковороди, яка була започаткована всесвітньо відомим психологом О.М. Леонтьєвим.

У тезах доповідей розглядаються питання, пов'язані з історією та методологічними напрямками Харківської школи психології, досліджуються актуальні проблеми сучасної теоретичної та прикладної психології.

Для викладачів, аспірантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Збірник упорядкував: Філенко І.О.
Тези друкуються в авторській редакції

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди.
Потокол №7 від 5.09.2012р.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Оргкомітет міжнародної науково-практичної конференції

Голова оргкомітету

Хомуляк Т.Б. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (Україна).

Співголови

Подберезький М.К. – доктор педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту педагогіки та психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (Україна).

Сергєєв Т.В. – доктор психологічних наук, професор Харківського національного університету будівництва та архітектури (Україна).

Члени оргкомітету

Зінченко В.П. – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Російської академії Освіти, завідувач кафедри ергономіки МІРЕА, почесний член Американської академії мистецтв та наук, керівник Центру комплексних досліджень розвитку людини Інституту загальної середньої освіти РАО; м. Москва (Росія).

Ламбордіні Нора – доктор філософії, професор Міланського університету (Італія).

Міллер Рудольф – доктор психологічних наук, професор, університету Інстанційної освіти м. Хаген (Германія).

Рюкрим Георг – доктор психологічних наук, заслужений професор, директор Інституту загальної педагогіки, проректор, декан факультету педагогіки та соціальних наук Берлінського університету мистецтв, засновник міжнародного товариства культурних досліджень в галузі теорії діяльності (ISCRAT), (Германія).

Шюпа Жану-Югу – доктор наук, професор Ліонського університету ім. Братів Кромар (Франція).

Існицький Антон – доктор філософії, науковий співробітник університету Торонто (Канада).

Іванова О.Ф. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна (Україна).

Кочарян О.С. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психопатичного консультування та психотерапії Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна (Україна).

Кузнецов М.А. – доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (Україна).

Філенко І.О. – кандидат психологічних наук, доцент, докторант кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (Україна).

number of divorces, the growth of criminality in domestic relations and the increase of neuroses often take place through troubled psychological climate in a family. The divorce forces a teenager to look on themselves and on the parents in a new way. A teenager suffers begin to accuse themselves for things that happened in a family or runs into the difficulties with the attitude of people towards such situations. In the research conducted by us it is determined that indexes of involvement for teenagers from incomplete families are below those for teenagers from complete families ($p \leq 0,0001$). The involvement is determined as the conviction that being involved in things that happen gives a maximum chance to find something valuable and interesting for oneself. Teenagers from incomplete families do not feel pleasure from co-operating with others in their own activity. They feel alienated. Also for teenagers from incomplete families the indexes of risk ($p \leq 0,05$) are below those for teenagers from complete ones. These teenagers do not use the method of gaining some experience, they are not ready to operate without reliable results for success. The completeness of family is the important factor of stamina forming (correlation coefficient). Complete family promotes the development of stamina due to involvement and control, and incomplete family - due to control. Summing up the above-said it is possible to assert that the situation in an incomplete family often has negative influence on the development of a child. Children from incomplete families more often have difficulties in overcoming difficult situations and they are more nervous and stressed.

Е. А. Марусенко, О. М. Мазаненко, М. И. Тихонова, А. В. Коваленко

Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко

АРТТЕРАПИЯ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЦЕННОСТНОЙ СФЕРЫ ЛИЧНОСТИ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

В эпоху глобального кризиса возрастает актуальность развития ценностной сферы подрастающего поколения, поскольку ценностная неопределенность в данный момент является опасной с точки зрения риска развития поведенческих девиаций, духовной опустошенности, наркомании и прочих аддикций. Мы поставили перед собой задачу изучить динамику ценностной сферы подрастающего поколения и разработать комплекс мероприятий способствующий развитию ценностной сферы старших школьников. В исследовании приняли участие 54 старшеклассника Луганских общеобразовательных школ, среди которых было 68% девочек и мальчиков – 32%. Первичное исследование ценностной сферы старших школьников по методике М. Рокича и при помощи мини-сочинения «Главные ценности моего поколения» показало, что в качестве основных ценностей ими отмечены «здоровье», «общее признание», «материальная обеспеченность», в то время, как «творчество», «красота и искусство», «счастье других», «развитие» оказались на непрестижных или же отрицательных позициях. Пониженными также были показатели эмпатии, выявленные при помощи методики И. Юсупова. Учитывая основные проблемные зоны ценностной сферы респондентов нами разработана и проведена тренинговая программа, структурные элементы которой состоят из компонентов активной и пассивной арттерапии, приемы художественной импровизации, театрализации, широкое использование фоновых музыкальных средств в ходе личностно-творческих композиций. В результате проведенной работы нами было установлено, что альтруистические, эстетические ценности, а также ценности развития и творчества заняли в оценках респондентов более высокие ранговые места, что свидетельствовало о повышении их субъективной ценностной значимости; повысились также показатели эмпатии. Таким образом, использование в тренинговой работе элементов арттерапии оказало значительное положительное влияние на развитие ценностной сферы старшеклассников.

E. Marusenko, O. Mazanenko, M. Tichonova, A. Kovalyova

Taras Shevchenko Lugansk National University

ART THERAPY AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF THE VALUED SPHERE OF PERSONALITY OF SENIOR PUPILS

The intensity of development of valued-semantic sphere of rising generation increases in the epoch of adolescence because the valued vagueness in this age is dangerous as to the risk of development of various kinds of behavioral deviations, spiritual devastation, drug addiction and other addictions. The aim of the investigation was to trace dynamics of development of the valued sphere of rising generation and to work out a complex of measures, assisting development of the valued sphere of senior schoolchildren. In the experimental research 54 senior pupils of Lugansk's general schools took part, among them girls constituted 68 %, boys – 32 %. Primary research of the valued sphere of senior schoolchildren by methodology of M. Rokich and through mini-composition "Main values of my life", showed that they marked "health", "public confession", "material well-being" as basic values, while "beauty", "beauty of nature and art", "happiness of others", "development" enjoyed low prestige or were neglected. The indexes of empathy were lowered (methodology of L. Jusupov). According to the problem's zones of the valued sphere of respondents, we worked out and conducted a training program on the structural elements of that contained the components of active and passive art-therapy, forms of artistic expression, drama, use of music-literature compositions. As a result of the experimental work it was stated that altruistic and aesthetic values as well as the values of development and growth occupied higher grade places in the estimations of respondents, which testified to the increase of subjective valued meaningfulness; the indexes of empathy rose too. Thus, the active use of art-therapy in the training program rendered considerable positive influence on the development of the valued sphere of senior schoolchildren.

Д.В. Марченко

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ВЛИЯНИЕ ТЕМПА ЖИЗНИ НА ПСИХИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ И УРОВЕНЬ САМООАКТУАЛИЗАЦИИ

Увеличение темпа жизни ставит человека в жесткие условия, когда она вынуждена приспособиваться и быстро выполнять требования общества, майже не оставляючи часу для реализации своего творческого потенциала заради самого себе. Накопление установок, стереотипов, недостатков системы образования влияют на наше восприятие мира, что приводит до ухудшения эмоционального состояния человека, к отчужденности от любой деятельности, а следовательно и к потере смысла жизни. Проблематикой актуализации личности занимались последователи гуманистического направления психологии: Роджерс, Э.Фром, Г.Оллпорт, Р.Еммонс, Д.А. Леонтьев та ін.. В ходе нашей работы опираясь на теорию А. Маслоу про «самоактуализацию» (реализацию своих возможностей), мы установили зависимость психического здоровья человека от степени актуализации его духовно-творческого потенциала. На думку А.Маслоу, саме ті люди, що досягли вершин самоактуализации, могут рассматриваться как живые эталоны психического здоровья (зрілі та цілісні особистості, які реалізують свої можливості постійно переживають психотерапевтичні моменти). Результаты исследования показали, что существует связь между степенью актуализации духовно-творческого потенциала молодой личности и ее психическим здоровьем. Исследованные с позитивным восприятием природы и стремлением до получения новых знаний менее склонны до психопатизации, а наоборот людям та довіра перешкоджають невротизации. Студенти ж з нижчим рівнем

Наукове видання

Третє видання

Міжнародної науково-практичної конференції "ХАРКІВСЬКА
ШКОЛА ПСИХОЛОГІЇ: СПАДЩИНА І СУЧАСНА
НАУКА"

Відповідальний за випуск: І.О. Філенко
Комп'ютерна верстка: І.О. Філенко
Макет обкладинки – К.І. Фоменко

Підписано до друку 8.10.2012
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура «Таймс».
Умов. друк. аркушів 19,06
Зам.№221 Тираж 300 прим.
Ціна договірна

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
61002, м. Харків, вул. Артема, 29
Видавець СПДФО Прокопенко Г.Є.
Свідомство про державну реєстрацію:
серія ДК №1635 від 25.12.03р.
Ліцензія №1413900866